

Svenska Dagbladet Näringsliv
Onsdag 22 november 1995

Försvar av företagsstöd fyllt av vilseledande lögner

Sune Halvarsson far med osanning för att bevaka sitt revir - ESO-rapportens fakta kvarstår att bidrag är bakåtsträvande

Sune Halvarsson från Nutek är en av landets administratörer av företagsstöd. Det är förståeligt att han bevakar sitt revir och kritiserar vår ESO-rapport Företagsstöd – vad kostar det egentligen? på Brännpunkt/Näringsliv den 13/11. Tragiskt är emellertid att han i ivern hänfaller till lögner och vilseledningar i en utsträckning som är sällsynt i den öppna debatten. Sune Halvarsson påstår till exempel att ESO-rapporten enbart ”återgett några amerikanska studier”. Sanningen är att mer än hälften av det stora antalet empiriska studier som redovisas är svenska, en fjärdedel är amerikanska och en fjärdedel är från andra, främst europeiska, länder. Det slående är just att de olika svenska och internationella studierna så samstämmigt hittar ytterst små effekter av stödet.

En genomgång av myndigheternas självutvärderingar har emellertid uppdatat grava metodfel. Detta gäller i hög grad också de Nutekutvärderingar som Sune Halvarsson anför till sitt försvar.

En av de mest gedigna studierna av ett regionalpolitiskt företagsstöd genomfördes för några år sedan av professor Peter Bohm. Resultatet blev att stödet inte hade skapat några jobb alls. I stället för att avveckla stödet bestämde politikerna att utvidga det. En person som hög grad förespråkade och medverkade till denna persversa utveckling var just Sune Halvarsson.

Som ett tecken på hur duktig Nutek Regional är anför Sune Halvarsson att förluster på lånestocken har varit små de senaste åren. Men han förtiger att förluster på lånestocken är ointressanta när så mycket av stödet överhuvudtaget inte ges som lån utan som bidrag. Dessutom förekommer det att lån raskt görs om till bidrag när återbetalning inte sker.

Sune Halvarsson påstår vidare att granskningen av regionalstödärenden är mycket noggrann. Vad han inte förklarar är varför just hans avdelning då kunnat ge pengar efter att ha informerats av polisen om ekonomisk brottslighet i projekten? Och varför Nutek vägrar att hjälpa polisen i fall där det finns misstankar om ekonomisk brottslighet. Vad han inte heller säger är att ingen förhandsgranskning kan avslöja när företag söker pengar med projekt som de hade genomfört även utan stöd. Att mycket pengar går till sånt som hade gjorts ändå är, enligt de empiriska studierna, ett av de största effektivitetsproblemet.

En av poängerna i ESO-rapporten är att så mycket av företagsstödet är konserverade snarare än innovationsbefrämjande. Sune Halvarsson menar att det regionalstöd som han

ansvarar för inte kan betecknas som konserverande eftersom det ibland ställs krav på investeringar. Han har uppenbarligen inte förstått att stöd till investeringar i traditionella branscher just är konserverande. Varvsstödet förknippades till exempel också med vissa krav på investeringar.

Mest anmärkningsvärt är kanske Sune Halvarssons försök att trixa ner företagsstöden från 50 till 15 miljarder kronor. Han utgår inte från någon definition av begreppet företagsstöd, utan presenterar en helt analysbefriad, godtycklig, lista över vissa företagsstöd. På listan saknas exempelvis presstöd, rederistöd, kommunala företagsstöd och mycket annat.

I vår ESO-rapport däremot finns ett utförligt resonemang om lämpliga definitioner som anknyter till en internationell vetenskaplig diskussion. Ett sådant resonemang gör tydligt att varje vettig definition måste klassa bidragsom företagsstöd när de inte ges direkt till allmänheten utan ges till företag i syfte att indirekt gynna allmänheten i form av fler jobb, fler tidningar, öppna landskap, lägre boendekostnader och så vidare. Utifrån en sådan definition är det också uppenbart att till exempel jordbruksstöd är ett typiskt företagsstöd. Mycket riktigt visar det sig också att jordbruksstödet har, liksom många andra företagsstöd, negativa bieffekter, till exempel miljöförstöring.

Även räntebidrag till företag som bygger och hyr ut lägenheter är ett typiskt företagsstöd eftersom det tar omvägen via företag i stället för att ges direkt till allmänheten som till exempel bostadsbidrag eller räntebidrag till egna hem. Det visar sig att räntebidragen har försvagat konkurrensen mellan byggföretag och dolt en fenomenal framväxt av krångliga och fördyrande byggregler. I själva verket är byggkostnaderna i Sverige mer än dubbelt så höga som i USA för alldeles likvärdiga flerbostadshus. Tar man hänsyn till denna bieffekt av räntebidraget har därför boendekostnader inte sänkts ett dugg av räntebidraget.

STEFAN FÖLSTER

SKRIBENT: Industriens Utredningsinstitut (IUI)